

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLEJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VI., Gróf Zichy Jenő ucca 43.
Telefon: Aut. 271—35.

Előfizetési ára:
Egész évre 20 P, félévre 10 P
Postatakpt. csekksz. sz. 16760

Egy „szegény” temetése

Irta: Dr. Klár Zoltán

A *Szombat* utolsó számában kritikai hang hallatszott el a temetői ritusokkal szemben. Ezzel kapcsolatosan támadások jelentek meg a szerkesztő ellen, mondván, hogyan merészli támadni a Chevrát, amikor a legnehezebb időkben is, milyen példátlan önfeláldozással tölti be hívatását és amikor a testület élén álló X. elnök és Y. alelnök milyen felbecsülhetetlen áldozatot hoz fáradságos posztjának el látásáért stb. stb.

Igy szóltak a sirámok és potyogtak a könnyek.

Megvallom őszintén, érdektelenül és érdeklődés nélkül néztem e párharcot; el is felejtettem már, azonban a napokbani saját tapasztalatom arra kényszerít, hogy megírjam az általam észlelteket és hangos szóval forduljak az illetékesekhez:

Uraim, menjenek ki egyszer inkognitoban a temetőbe, hallgasanak végig ott egy szegényen elhunyt feletti szertartást, nézzenek figyelemmel körül az ott lefolytakon és intézkedjenek de azonnal.

Három órára volt kitűzve egy „közép” temetés. Istenem, mily tragikus, hogy még a halálban sem vagyunk egyenlők. De miután ez az élet és halál rendje, a koporsó felett rabbi tartott beszédet és korus énekelt.

A főtisztelendő rabbi a szellem emelkedettségében, nem kevésbé hangsúlyozásban és gesztusaiban elismerésreméltó utánzója Hevesi Simon vezető-főrabbinaknak. Úgy látszik az ő egyénisége annyira ráfekszik rabbijainkra, hogy nem tudnak más ösvényen haladni. Meglehetne itt kockáztatnom azt a kijelentést, hogy ami jó Hevesinél, az nem feltétlenül bevált másnál is, azonban ezt nem teszem, mert a példánykép utánzása kezd, néhol egészen tökélyre emelkedni.

A kórus szivhez szólóan működött és bizony a szertartás eltartott 3 óra 25 percig.

Most *hihetetlen gyorsasággal kezdték kiüríteni a csarnokot*, mert 3 óra 30 percre új temetés volt előirányozva.

Gyors menetben viszik a koporsót kifelé, az egyik teremszolga veszi a seprüt, nagy porzással elsepri a koszoruk lehullott szirmát, elől vonul a kórus, kiér a szabadba és a napfény felfedi a fekete talárok *kiábrándító állapotát. Gyűrötten, piszkosan, kopottan, félig begombolva, rendezetlenül, félig felhajtott, begyürt gallérral, a magasabb férfiaknál röviden, a kicsiknél hosszan, a kövéreknél szűken, a soványaknál bőven . . .*

És a talár alól kikandikál a szürke, kék, világos és vegyes civil nadrág. És a nadrág alól a harisnya, vagy más . . .

Beszélgetés, türelmetlenség, topogás, egészíti ki a szörnyen kiábrándító képet.

*

Alig viszik a „közép” elhunytat, már tolják be a „szegényt.” Egy pillanatig találkoznak. Az egyik *ki*, a másik *be*. Még el sem távozott az egyik, már *megérkezik* a másik.

De az idő sürget, hideg is van, csak gyorsan, gyorsan túl esni a ceremónián, *amely terhes fáradtságot jelent* a funkcionáriusoknak.

A szószéken már ott áll a rabbi, szemináriumi növendék. Seregszemlét tart a szállingózók felett, türelmetlenül szól a szolga a gyászolóközönség felé: *tessék, tessék, már kezdődik!*

És hallatszik az udvarról a sürgető felhívás: *tessék, tessék . . .*

Rövid ima és szól a növendék.

Ennél vérszegényebb, üresebb, sablonosabb, rövidebb, szivesnek rezegtetett szivtelenebb gyászbeszédet nem hallottam.

Egyetlen halottat temet és azt a fáradtságot nem veszi, hogy megtanúlja a nevét, ott kapja elő beszéd közben a jegyzetét, hogy meg tudja szólítani az elhunytat, akit hol tegez, hol magáz.

Kifordultam, elmentem.

*

Hosszas tépelődés után határoztam el magam, hogy megírom tapasztalataimat.

Úgy érzem, meg *kell* írnom. Mert mindennap százak látják ezt és az *Illetékeseknek* tudni *kell* ezekről.

Meg lehet kívánni, hogy a kórus tagjait a Chevra öltöztesse fel egyforma ünnepi ruhába, a cipőtől a gallérig. Tiszta és ünnepélyes legyen ennél az aktusnál minden.

Meg lehet kívánni, hogy a szertartás komor és méltóságteljes legyen és ne zavarja semmi kiábrándító tömegjelleg.

Meg lehet kívánni, hogy a szemináriumi növendék fokozza fel tehetségét és annak legjavát adja *szegény hitsorsosának* búcsúztatásánál, mert ettől függ a további előre haladása és akkor is igyekezzék kitünni, amikor csak *szegény* hozzátartozók hallgatják és

nincsenek jelen előljárósági tagok.

Mert a szegény elhunyt is van olyan drága a hozzátartozóinak, mint amilyen olcsó a Chevrának.

Meg kellett írnom, mert sajnós, elég gyakran megyek ki temetésre és tudom, hogy szegény temetést is tudnak méltósággal végezni.

— Azt hiszem, kötelességet teljesítettem, bár magamra haragítok temetkezési funkcionáriusokat, akik majd visszaadják nekem kamatostul a — temetésem.

De kitűnő barátom *Endrei* Henrik és fáradthatatlan munkatársa *Kardos* csak örömmel vehetik, hogy egy temetésről, amelyről ők nem tudnak, ily részletes pontossággal írtam azért, hogy: *segíthessenek!*

Baróthy Pál

sajtófőügyészt neveztek ki az ügyészség elnökévé Sztrache Gusztáv helyére, ami osztatlan megalégedést keltett, mert eltekintve hívatásabeli kiválóságaitól, ragyogó emberi kvalitásai is közismertek. Ezért nemcsak megbecsülik őt, de szeretik is.

Nagyvárad már nem egy híres jogászt adott az országnak, váradi származású volt a legnagyobb magyar politikai fenomén: Szilágyi Dezső és ugyancsak a legnevezetesebb igazságügyi államtitkár: Teleszky István. A váradi jogásznemzedék egyik kiválósága Baróthy Pál, kinek kinevezése a váradi kolóniát és az elszakadt Nagyvárad társadalmát örömmel és büszkeséggel tölti el. Baróthy Pál már az őshazában, a régi pátriában általános szeretetnek és közbecsülésnek örvendett és ennek fejében Nagyvárad közönsége a törvényhatóság tagjává választotta. Az ügyészt, a szigorú jog emberét, aki nem akar és nem szokott népszerű lenni.

Kivüle még négyen élünk itt Pesten, akik választott tagjai voltunk a nagyváradai törvényhatóságnak. Első sorban a váradiak nesztora Hoványi Géza udvari tanácsos, Dési Géza, Halász Lajos, aki az utolsó év összes ügyvédi babérait csaknem egymaga zsákmányolta és végül e lap szerény szerkesztője. Amíg azonban nekünk könnyű volt a fórumon és a sajtóban népszerűséget szerezni, a választók bizalmát kiérdemelni, addig Baróthy Pál elvonultan kizárólag hívatásának élt és mindenféle közszerepléstől távol tartotta magát és ennek dacára is az idők folyamán, nemcsak felettesei és kollégái, hanem a nép széles rétege is észrevette, hogy Baróthy Pál minden ügyet pártatlan igazságossággal kezel, nem ismer sem felekezeti, sem nemzetiségi, sem osztálybeli különbségeket. Mint a váradi ügyészség vezetője, a rabokkal való humánus bánásmódja mintaszerű volt. Ezt honorálta Nagyvárad közönsége, törvényhatósági taggá választásával. Nem hagyhatom említés nélkül, hogy Baróthy Pál nemcsak

kiváló jogász, elsőrangú adminisztrátor, de a leghűségesebb, kitűnő kollega és alantasainak atyai jóakarató főnöke. Nekem Baróthy Pál kinevezése szívügyem, mert iskolatársam volt, együtt érettségiztünk és együtt hallgattuk a jogot.

Végezetül még egyet. Közismert dolog, hogy sehol az országban nem éltek együtt zsidók és keresztények oly baráti megértésben, mint Nagyváradon. Az antiszemita közöttünk Dr. Krüger Aladár volt, annak idején a káptalanság ügyésze, a néppárti „Tiszántúl” szerkesztője, ezidőszerint országgyűlési képviselő. Én most leleplezem antiszemita barátomat. Nemrég egy zsidó család bajban volt, csak gyors segély segíthetett. Felkerestem Dr. Krüger Aladárt, aki önzetlenül és lelkesen 2 órán belül elintézte a bajbajutott család ügyét. Vajha minden antiszemita így festene, mint dr. Krüger Aladár. Ebben a különleges váradi békés társadalomban Baróthy Pál excellenter a felekezeti megértés apostolaként szerepelt. Azóta sok víz folyt le a Dunán, de nem hallottam és nem hinném, hogy Baróthy Pál érzelmei megváltoztak volna. Ő is a nagy Rittoók Zsigmond iskolájából került ki és remélem, hogy a Mester tanításaihoz örökké hű marad.

Reflektor

„Elvesztettük a háborút!”

Tavaly a hebróni vész után az utcán találkoztam a *Magyar Pro Palesztina* szövetség egyik vezérével. (Másutt nincs szerencsém velük találkozni). Zavarba hoztam a kitűnő vezért azzal a kérdéssel, hogy tulajdonképpen ki nyerte meg ezt a csatát. Úgy látszik ez a nagyon is fontos kérdés nem is jutott eszébe az egész szövetségnek. „Hisz minden csata után azt kell kérdezni, hogy ki nyert és ki van előnyben.” Erre a M. P. P. Sz. vezére ingadozva azt felelte: „Azt mondják, hogy sokkal több arab esett el, mint zsidó (De még visszamaradt 50 millió arab 150.000 zsidó ellen)”. Ez nem számít semmit — mondtam — és ha a M. P. P. Sz. nem tudja, méltóztassék tudomásul venni, hogy a mi sztratégiai katasztrófánk százszorosan felül múlja vérveszteségünk jelentőségét. Ne tessenek tiltakozó gyűléseket rendezni, hanem a *Magnes*-féle béke-mozgalomhoz csatlakozni! Béke az arabokkal minden áron”!

Felkerestem a „*Jewish Agency*” magyar tagját és kérve-kértem, hogy adjon a „*Presszentrale*” részére egy interjút, amelyben a *Magnes*-féle békeakcióhoz csatlakozik. Meg is ígérte. De pár nap után értesített, hogy nincs módjában kérésemet teljesíteni. Nem tudom, hogy kinek a tanácsa ellensúlyozta akkor az én javaslatomat, de azt tudom, hogy egy ilyen nyilatkozatnak nagyon üdvös hatása lett volna.

Letenni a fegyvert! Ez a mostani pillanat parancsolata. Mert, ha még tovább tűrjük, hogy éretlen elemek, a palesztinai zsidók életének kockáztatásával hősieskedni fognak, akkor elérhetjük, hogy a mohamedán népek a szent háborút hirdetni fogják a zsidók ellen és hogy a jövő pálesztinai parlament hazaárulóknak minősít minden zsidót, aki a Balfour-deklaráció alapján bevándorolt Palesztinába, sőt földjeiket is elveszik. 1917 óta folytonosan azt hangsúlyoztam, hogy a legfőbb tényező a Palesztina-kérdésben az arab. De a Magyar Pro Palesztina Szövetség méltóságos és nem méltóságos tagjai inkább odafigyeltek a drága pénzért, a „Kerenhajesod”-pénzéért idehozott Blumfeldék, Goldmannék, Hantkeék, Wilenskyek stb. üres szaválásukra. Felkérem a P. P. B. vezérségét, hasonlítsa össze ezeket a nagy dobbal hirdetett méreg-drága előadásokat a „Jüdische Presszentrale”-ban írt cikkeimmel és mondja meg őszintén, hogy megérték-e ezek a semmitmondó beszédek azt a sok ezer K. H. pengót melybe kerültek?

„Mazel Tov” Lajos!

E héten november 5-én, 48 éves lett az „Egyenlőség”. Gratulálok Magyarországnak nevében! A haldokló békaszövetség megbízásából átadom a legutolsó üzenetet:

Avé Cézárómániás, morituri te salutat”!

A „Magyar Színház” művészei nevében üdvözlöm nagy vezércsillagunkat, a kritikus kritikusok szindikátusa nevében, valamint az antiszemita sajtó nevében is.

Persze Szabolcsi Lajos, mint valódi lángész megelőzi korát, még pedig három naptári évvel. Mialatt mi a 48. születési évnél tartunk, ő már az 51. évfolyamban evez. A haladás hatalmas protagonistája Ő. A középkort egy magyar író sem tudta ilyen ijesztő és undorító módon a megborzadt közönség elé állítani, mint ő. Voltak itt reakcionárus, antiszemita vezérek, kik a „Vissza a középkorba” jelszóval vissza akartak vezetni bennünket a sötét múltba. De miután megnézték a „Középkort”-t, elálltak szándékuktól. Az antiszemitizmus ellen folytatott küzdelemében ez volt a legnagyobb sikere. Bogdány Mór volt az „Egyenlőség” megalapítója. Milyen szép, ideális lap volt ez akkor! Még a papír és a tipográfia is modernebb volt, mint ma. Hogy az „Egyenlőség” papírja olyan megbocsájt-hatatlan rossz ez — mea culpa! Mert, mikor „Herbert” átvette a lapot azt mondtam neki: „Lajos, a te cikkeidet nem érdemes ilyen finom papírra nyomatni”! Megszivlelte öregebb és bölcsebb kollegájának szemrehányását. Mit csinálhatott? Jobb cikket nem tudott írni, hát vett olcsóbb papírt.

NB. Az orthodox iroda megbízásából értesítem az „Egyenlőséget”, hogy az elnök úr kijelenti, hogy nem jelenti ki, hogy kijelenti, hogy

nem jelentette ki, hogy az újévi interjú nem adta, hanem csak beszélte és, hogy az a kijelentés, mintha nem tette volna azt a kijelentést, hogy kijelentette, hogy a „Zsidó Ujság”-nak igaza van, nem ő jelentette ki, hanem az, aki kijelentette. Ezzel a pontos, egyértelmű kijelentéssel a „Zsidó Ujság” — „Egyenlőség” — affér lovagias elintézését nyert és a „Zsidó Ujság” is szívesen csatlakozik az ünneplő közönséghez.

*

Óvakodjunk a szélhámosoktól!

„Auch Du wirst mich einmal betrügen!
Auch Du . . . Auch Du . . .”

Kötelességünknek tartjuk a tisztelt derék és becsületes magyar-zsidó közönséget arra figyelmeztetni, hogy hosszú idő óta egy B. S. nevezetű szélhámos garázdálkodik itt Budapesten. Hosszú éveken át Amerikába űzte mesterségét, amelyet most a becsületes budapesti zsidóság kárára itt akar folytatni. Ha cionista körökben forgódik azt hazudja, hogy ő alapította meg a nagymagyarországi cionista szövetséget, több éven át az elnöke (!) is volt, sőt a cionista világbizottságban ő volt Magyarországnak a képviselője (!!). Ha orthodox társaságban megfordul, akkor azt adja elő, hogy ő az orthodox világszervezet központi lapjának alapítója és főszerkesztője volt. (!!!) Sőt a mizrachistáknál azon imponáló hazugságra vetemedik, hogy ausgerechnet ő volt az, aki az I. mizrachista világkongresszust megszervezte. (!!!!) A derék Pro Palestina Szövetség tagjaival el akarja hitetni, hogy ő *Herzl* személyes ismerőse és munkatársa volt (!). Hazafias zsidó körökben pedig a legmerészebb hazugságot kockáztatván azt meséli, hogy ő hivatalos hazafias küldetésben járt és működött Amerikában a háború alatt és fantasztikus meséket talál ki ottani sikerteljes szerepléséről.

Hírlapírói körökben azt regéli, hogy ő a „Zsidó Szemle” tulajdonképeni anyagi megalapítója és hogy ezer meg ezer (!!!!!) cikket helyezett el külföldön a magyarországi zsidóság üdvére és dicsőségére!

Megkérdeztük a különféle tiszteletreméltó zsidó vezérférfiakat B. S. adatainak valódisága iránt.

A cionista központi irodában felkerestük a nagy zsidóállamférfit dr. X. Y. „Egy szó sem igaz arról, amit mond. A magyarországi cionista szövetség hivatalos megalapítója én vagyok. Ő a görbepincehelyi cionista ifjusági csoport tagja volt, de onnan is kizárták. Ez az egész.”!

Ugyanilyen értelemben nyilatkozott a mizrachista fővezér. „A mizrachista alakuló világkongresszusnak a szervezője én voltam”! — mondá szerény mosollyal.

Az orthodox irodában azt mondták: „Nem is tagja az orthodox hitközségnek, tehát nem lehet orthodox író. Hírét sem hallottuk”!

A „Zsidó Szemle” politikai rovatának a főszerkesztője röviden ezt mondja: „Szélhámos! B. S. cionista nagyvezér, lapunk felejtethetlen mecénása, sajnos már 24 esztendővel ezelőtt meghalt.”

A Pro Palesztina szövetségben így informáltak: „Ügylátszik hallucinációkban szenvedő ember. Herzl egyedüli magyarországi munkatársa a multban és jövőben csak dr. Izé volt és lesz”!

Ami az ő állítólagos külföldi tevékenységét illeti, megkérdeztük a főfőszerkesztő urat, a magyar hazafiasság fémmjelzett főbecsüsét: „Becsületszavamra egy szó sem igaz belőle. A közös kormány megbízásából én mentem ki Amerikába. B. S. mint katonaszökevény került ki Amerikába, becsületszavamra, a külföldi zsidókkal való kapcsolatot én hoztam létre, becsületszavamra. Kérdezze meg *Rosenkranz* és *Güldenstern* képviselő urakat . . .”!

Mindezt a tisztelt közönség tudomására hozván, minden becsületes budapesti zsidóembert óvjuk attól, hogy nevezett szélhámos hálójába kerüljön!

B. S.

Eppler Sándor

installációjánál helytelenül hivatkoztak összehasonlításként a nagy elődökre, Barnay tehetsége más téren keresett érvényesülést. Goldzieher Ignác mint orientalista lett világhírű és munkásságának csak kisebbik részét szánta a hitközségnek. Goldzieher kiváló volt a maga nemében és talán, — ha ma élne, — ő meg tudná oldani a zsidó-arab problémát Palesztinában. A közvetlen előd a kitűnő jogász, történetíró és stilisztika Gábor Gyula inkább főügyésze, pennája volt a hitközségnek, az adminisztrációt már rég átengedte helyettesének, a mostani főtitkárnak. Eppler Sándor nagyon okosan nem pályázik és nem is pályázhatik elődének más tereken szerzett babérjaira, viszont az adminisztrálás terén ő nem utód, nem következik a sorban, hanem „sui generis” providenciális férfit a hitközség nélkülözhetetlen nagy üdvére.

A pesti hitközség egy külön kis birodalom olyan komplikált ügykörrel, melyet tetéz az adókivetési jog, hogy ehhez hasonló szervezet nincs is az országban. Templomok, iskolák, a hatalmas kórház, muzeum, könyvtár stb. A legkülönbözőbb fajtájú tisztviselők: főrabbi, rabbi, körzeti rabbi, főkántorok, kántorok, körzeti kántorok, metszők és felügyelők, hittanárok, tanárok és tanítók, az adóosztály, szertartási osztály, jótékonyosztály és a gazdasági osztály személyzete, egy csomó ügyvéd a jogügyi osztályban, templomszolgák és altisztek egész tábora és még így is csak hézagosan soroltam fel az adminisztráció szerveit. Ezek között vannak primadonnák, akiket kezelni éppoly nehéz, mint Radnainak az ő primadonnáit. Eppler Sándor „gavurája” abban mutatkozik, hogy teljesen és tökéletesen ismeri a legkülönbözőbb intézmények csinját-binját. Személy szerint ismeri minden tisztviselő tehetségét, foggyatékosságát és így képes mesteri módon vezényelni az orkesztrumot.

*
*
*

Egynéhány sorban emlékezni kívánok iskolaéveinkre. Négyen voltunk a Kereskedelmi Akadémián, a kiválasztott nép kis fiai, akiknek privilégiumunk volt, hogy a szent szombaton nem kellett írni: Eppler, Rosenbaum, Trebitsch

és én. Mindegyikünknek volt valami külön specialitása. Eppler a legjobb matematikus és könyvelő, Rosenbaum jó kémikus, Trebitsch földrajz és történelem specialista, én a legjobb gyorsíró voltam. A hittanban azonban mind a négyen egyformán jók voltunk, ezt a szülői házból hoztuk magunkkal. Különösen áll ez Eppler Sándorra, aki nagytudású apja mellett szívta magába a zsidó tudományokat. Sokszor látogattuk — mint diákok — apja „Sasz Chevra”-i előadásait, hogy gazdagítsuk tudásunkat.

Eppler szegény gyermek volt, de szorgalma és akarása révén a jeles tanulók közé emelkedett. Osztályfőnökünk: Antalfy Artur, a kiváló matematikus őt szerette a legjobban, kedvence volt. Jelesen éretten lépett az életbe és csak nagy szorgalma és tudása emelte a magas pozícióba. Mindig jó pajtás volt és maradt ma is, amikor az ország legnagyobb hitközségének, legelső tisztviselője lett.

A maga választotta élettársa szintén híres hitszónokok sarja. Reb Wolf Sussmann unokája és így a nagy pozsonyi déjen Reb Daniel Prossnitz leszármazottja.

Igazi tradicionális zsidó házat alapítottak őseik szellemében. Harmonikus családi életük például szolgálhatna sok zsidó házaspárnak. Br. M.

Olvasom, . . . nem olvasom . . .

Nem olvasom

Eppler Sándor főtitkári beköszöntőjét egy zsoltármondattal kezdte és Jezsaiás igéjével fejezte be. Így illik ez a hitközség első tisztviselőjéhez. Én ezt el is vártam tőle. Jóízlésre vall, hogy magyarul idézett és nem fitogtatta héber tudását.

Olvasom

a Zsidó Ujság-ban. „Mint értesülünk, a Lipótvárosi Imaegyesület huszonöt éves jubileumát ünnepelte a díszközgyűlésen az egyik szónok, egy ünnepelt íőszerkesztő azzal a talmudi gyöngyszemmel lepte meg hallgatóit, hogy minden nap „ki tajv”, csupán csak — a

kedd nem. — Ez a megállapítás, ha tényleg elhangzott, valóban szabadalmaztatható — a tudatlank számára. („Copyright by . . .”)

Jobb megértés céljából megmagyarázom, valamint egy jobb keresztény család gyermeke még a betüvetés előtt tudja már mi az a „Miatyánk” úgy minden valamirevaló zsidó gyermek, még az ivre előtt tudja, hogy „kedd” kitajv szerencsés nap. Minden kezdés kedden indul, minden fontosabb dolgot keddre szoktak halasztani. Van erre példa más felekezeteknél is. (Németországban a szerencsés emberre mondják „Sonntagsg-kind”). Aki azt nem tudja, hogy kedd szerencsés nap, hogy kedd kitajv, az *taceat in ecclesia*.

Olvasom

hogy az új szabályrendelet szerint a tisztviselők fogadalmat kötelesek tenni. Az egyik kitétel szerint arra is, hogy vallás-erkölcsös életet fognak folytatni. Arról hallgat a szabályzat, hogy mit értenek „vallás-erkölcsi életmód” alatt. Pedig ezt fontos volna tudni, mert a vallás-erkölcsöt sokféleképp lehet értelmezni. — Az orvosok és altisztek fogadalmában a „vallás-erkölcs” kimaradt.

Nem olvasom

A közgyűlést követő nap déli órájában a tisztviselőtestület, beleértve a hittanárokat, tanárokat és tanítókat, valamint a kórházi orvosokat, egybegyültek az új főtitkár: Eppler Sándor ünneplésére. Dr. Munkácsi Ernő főügyész üdvözlő beszédére a főtitkár röviden válaszolt és kijelentette: „22 év előtt mint napidíjas léptem a hitközség szolgálatába és én erről soha, semmi körülmények közt egy percre sem fogok megfélemedezni és ennek tudatában forduljon hozzám bárki, bármikor és bármily ügyben teljes bizalommal!”

Dr. Munkácsi Ernő magas szárnyalású köszöntő beszédében felveti a kérdést, mi adja a magyarázatát Eppler Sándor abnormis munkakedvének, erejének és teljesítményének. Szép szavakban megemlékezett a főtitkár tudásáról és kitünő emberi tulajdonságairól, híres atyjáról, ki ötven éven át közbecsült rabbija volt a „Sasz Chevra” egyesületnek és oda konkludál, hogy a családi nevelésben találja meg Eppler Sándor rendkívül tehetségének titkát.

Én nem szállok vitába Munkácsi-

val, de szerintem a ritkaságszámba menő, boldog családi élete adja magyarázatát annak, hogy Eppler Sándor munkássága minden átlagot magasan túlszárnyal. Mert senkinek sincs megértőbb, simulékonyabb, támogatóbb — és tegyük hozzá okosabb és bájosabb felelése, mint Eppler Sándornak.

Van emellett a főtitkárnak még egy különös tehetsége, ami sok mindent megmagyaráz: akkor és annyit tud aludni, amikor és amennyit akar. Mi ideges emberek az ilyesmit nem tudjuk megérteni, csak bámulattal és irigyléssel állapítjuk meg, hogy ez a legértékesebb tudomány a világon.

Olvasom

a Pester Lloyd okt. 18-iki számában az Imit évkönyvéről szóló ismertetést. A Lloyd dicséri az Évkönyvet, csak éppen egy cikket kifogásol, melynek címe: „Az Egyenlőség és a magyar irodalom”. Erről a cikkről a Lloyd megállapítja, hogy az egészet át kell írni, illetve jobb erről nem beszélni. Szó szerint: „Der Rest ist Schweigen”. Én is tudom, hogy hallgatni arany. Sőt már Amos próféta tanítja, hogy bizonyos időben okosság hallgatni: „Ideo prudens in tempore illo tacebit”. Csakhogy nem szabad és nem lehet hallgatni, mikor terpeszkedik a tudatlanság és orgiákat ül a szervezettség, mikor terror üli meg a kedélyeket és senki többé nem tudja megkülömböztetni a jót a rossztól, az igazságot a hazugságtól, a világosságot a sötétségtől. Hát szabad ilyenkor kényelmes álláspontra helyezkedni és hallgatni?

Nem olvasom

A közgyűlésen volt nagy ünneplés, a Bethlen téren is volt nagy ünneplés, csak a *Hajdu Marcell* nevét nem említették sehol. Tendendiózus volt ez az elhallgatás? Vagy — ami ennél is rosszabb — már úgy akarják kezelni *Hajdu Marcellt*, mint holmi „quantité negligible”-t??

Olvasom

a 3 §. e. pontját: „Szolgálati vétséget követ el, ha izraelita vallású alkalmazott hitehagyott lesz, ha magánéletében közbotrányt okozó vallás vagy erkölcsellenes életmódot folytat, mely állásához nem méltó, vagy ha más felekezeten lévő személlyel házasságot köt.” Hiába zajongtak, hiába hurrogták le, mégis igaza volt *Várkonyi Kálmánnak*, aki nem az intenció, az elgondolás ellen, hanem csak a szövegezés ellen emelt szót.

Jellemző a képviselőtestület konzervatív érzelmeire, hogy dr. *Pető Ernő* ilyen irányú néhány mondata nagy hatást és óriási lelkesedést váltott ki.

Nem olvasom

A mult heti közgyűlés három főtitkárviselőt választott. Érdekes, hogy mindhárman már másodíziglen szolgálják a felekezetet és a választás még sem a herbertizmus alapján történt. *Eppler Sándor* édesatyja 50 éven át a „Sasz Chevra” Egyesület „magid”-ja volt. A gyengébbek kedvéért ez annyit jelent, hogy lelkigyakorlatokat tartott a hívekkel. *Dr. Munkácsi Ernő*, *Dr. Munkácsi Bernát* fia, ki negyven éven át a hitközség tanfelügyelőjeként működött. *Middlön* most főügyésznek választották, ezt saját munkásságával és tehetségével érdemelte ki. Uj rabbit is választottak *Dr. Hevesi Ferenc* személyében, aki a vezető főrabbi *Dr. Hevesi Simon* fia.

MEGBIZHATÓ
ORTH. ארטד כשר
SZAPPANT AKAR?

követelje mindenütt az

ALBUS

**kóser kókusz és
szinszappanokat**

Gyártják a budapesti orth. rabbinátus felügyelete alatt

ALBUS

szappangyárak
Schützer Jakab és Fia

A fiatal Hevesinél bizonyos fokig előlegezték a bizalmat, de itt sem lehet herbertizmusról beszélni, mert kétségkívül igen tehetséges ember.

Olvasom

A zsidó Szemle szavá tette, hogy *Ruttkai*, a Magyar Divatcsarnok tulajdonosa Engesztelőnapkor nyitva tartotta üzletét. Én nem tartom helyesnek az ilyesmi hírlapi pertraktálását. A vallás magánügy és senkinek sincs joga ebbe beleavatkozni. A régi getthóban ez még divat volt, így esett meg *Spinoza* exkommunikálása, azonban 1930-ban nem kérünk ebből. Ha az illető funkcionárius a hitközségnél vagy szerepel a felekezeti életben vagy, ha egy felekezeti intézményről van szó: akkor igenis helye van a kritikának és a számonkérésnek.

De sosem helyezhető magánemberekkel szemben. Az ügynek az a csattanója, hogy „főlapunk” az esetet kihasználva, egy oldal hirdetést közöl Ruttkaiékról, noha eddig a Magyar Divatcsarnok kizárólag a napi lapokban szokott hirdetni.

Nem olvasom

A hitközség közgyűlésén Dr. Bernfeld Izsó helyes jogászai érzékkel hívta fel a figyelmet, hogy jogi képtelenség a szóban forgó indítvány, mely szerint a közgyűlés az előjáróságra avagy egy ad hoc bizottságra ruházza át a szabályrendelet alkotásának jogát. A szabályrendelet alkotása ugyanis nemcsak joga a közgyűlésnek, hanem egyszersmind kötelessége is. Viszont hatásköre nem terjed addig, hogy a kizárólag részére fenntartott jogot, illetve kötelességet bárkire át is ruházhassa. Az így alkotott szabályrendeletet a felsőbb hatóság nem fogja jóváhagyni.

A fegyelmi szabályzatban van egy szakasz, mely szerint, az elsőfokú határozat ellen csak a vádlónak van joga fellebezni,

a vádlottnak nem. Erről a kisiklásról bővebben írni fölösleges.

Nem olvasom

Ha gazdag volnék, ha volnának angol értékeim, most mind a piacra dobnám őket, realizálnék, mert Anglia inzulvenciát jelentett eszmei értelemben, midőn a Balfour-deklarációt visszavonta, illetve annak más értelmezést adott. A zsidók 40 millió font sterlinget investáltak Palesztinába, bízván az adott szóban és most a brit oroszlán hozzá nem illően takarodót fúj és igyekszik szavait másféle szavakkal kimagyarázni. De ez a hitelezőt nem érdekli, csak a nemfizetés szomorú ténye. Kétségkívül szorult helyzet adja ennek magyarázatát, mert nehéz a brit imperiumot összetartani. Lehetséges, hogy ez a deklaráció-visszavonás nem egyéb, mint a bomlási processzus egy demarkacionális tünete.

A Szombat sosem szállt síkra cionista célokért elvből, de jóakaró figyelemmel kísérte azok minden megmozdulását és szomorúan állapítja meg, hogy megsérült a kékefehér lobogó alatt haladó hajó.

HIREK

A lipótvárosi Imagyegyesület jubileumát

három napon át ünnepelték a hívek, mely díszközgyűléssel ért véget. Dr. Blum Ödön min. tanácsos és Stern Sándor törv. biz. tag állottak az ünnepély központjában, az ő nevükhöz fűződik huszonöt év minden munkássága és sikere. A munkából hatalmas részt vett ki magának Eichbaum Mór is, kinek felesége az ottani nőegylet elnöknője. Eichbaum Mór már az elinduláskor jelen volt Dr. Blum Ödön mellett.

Stern Sándor az egyesület jelenlegi elnöke üdvözölte a vendégeket és a közönséget, szép beszédében rámutatott a kezdet nehézségeire. Elmondotta továbbá: „hogy 25 évvel ezelőtt egy kicsiny, de vallásosságtól áthatott lelkes csoport megérezte, hogy a lipótvárosi zsidóságot ki kell emelni a vallási közönyből. Akkor még nem volt imaháza, iskolája a lipótvárosnak. Néhány hét alatt a 25 tagu lelkes csoport megalapította a Talmudtóra egyesületet, ebből fejlődött a nagy lipótvárosi Imaház Egyesület”.

A nagy óvációkkal fogadott beköszöntő után Dr. Blum Ödön az imaezresület megalapítója és első elnöke, jelenleg a körzet elnöke, hatalmas beszédben általános kérdésekkel foglalkozott. A nagy hatást elért beszédből a következő mondatokat emeljük ki:

„A másfelekezetűek letagadták a zsidóság hősi tetteit, letagadták a tizezer halottat, kik idegen sírokban fekszenek, akik a háboru frontjain véreztek, nagy haditetteket műveltek, valamennyi érdemrendet megszerezték. Hazajöttek és hősöknek tisztelték őket, de még egy sem akadt közöttük, akit hivatalosan is vitéznek nyilvánítottak volna. „Vitéz”, nincs a zsidók között.”

Az anyahitközség nevében Stern Samu elnök válaszolt a beszédekre. Zahler Emil és Kovács Hermann a körzetek üdvözlését tolmácsolták. Az V. ker. nőegylet nevében Eichbaum Mórné beszélt nagy hatással.

Meg kell még emlékeznünk, hogy a közgyűlést megelőző délutáni ünnepélyen Dr. Blum Ödön min. tanácsos oly alapos zsidó tudást eláruló szép beszédet mondott, mely a zsufolt teremben lévő hallgatóságot mélyen meghatotta.

Petri Pál államtitkár üdvözlése

A pesti izr. hitközség dr. Petri Pál vallás és közoktatásügyi államtitkár úrhoz abból az alkalomból, hogy a Kormányzó úr Őfőméltósága a II. fizetési osztály jellegével tüntette ki, a következő üdvözlő-íratot intézte:

„Kegyelmes Urunk!

A pesti izr. hitközség előljárósága mély tisztelettel és őszinte örömmel fejezi ki legbensőbb üdvözleteit Exellenciádnak abból az alkalmából, hogy a Kormányzó úr Őfőméltósága a II. fizetési osztály jellegét adományozta Exellenciádnak.

Az a nagyértékű működés, amelyet Exellenciád a magyar kultúra és a vallás erkölcs őreként kifejt, felekezetünk iránt is mindenkor lekötelező megértést és jóindulatot tanúsított. Megragadjuk az alkalmat, hogy köszönetet mondva mindenkori bölcs támogatásáért, lekötelező jóindulatát a jövőben is kérjük felekezetünk és hitközségünk számára.

Tiszteletteljes üdvözleteink ismételt tolmácsolása mellett maradtunk

mély tisztelettel

a pesti izr. hitközség előljárósága:

Eppler Sándor s. k. Stern Samu s. k.
főtitkár elnök

A hitközség üdvözlésére Petri államtitkár úr a következőben válaszolt Stern Samu hitközségi elnöknek:

„Méltóságos Uram!

Hálás köszönettel vettem a Pesti Izr. Hitközség előljáróságának szives gratulációját. Nagyon jól esik, hogy a hitközség méltányolja

a felekezeti béke, megértés és az egyenlő elbánás biztosítása érdekében kifejtett szerény működésemet. Tisztelettel kérem, méltóztassék köszönetemet az előljárásnak is tolmácsolni.

Őszinte tisztelettel:
Dr. Petri Pál s. k.

Pintér Miksa üdvözlése

Október 24-én délelőtt Stern Samu m. kir. udv. tanácsos a hitközség elnöke fogadta *Pintér Miksát*, az „Egyetértés” főszerkesztőjét, hogy 50. születésnapja alkalmából a maga és a hitközség képviselőtestülete és választmánya nevében üdvözlje őt.

— Indítatva éreztem magam, — mondta az elnök, — hogy ne írásban, hanem személyesen üdvözljem önt 50. születésnapja alkalmából, kérve a Mindenhatót, hogy még hosszú-hosszú élettel ajándékozza meg önt s adjon önnek erőt ahhoz, hogy zsidóságunk érdekében eddig is kifejtett üdvös és fontos szolgálatait tovább folytathassa. Kívánok úgy önnek, mint lapjának a magam és a hitközség választmánya és képviselőtestülete nevében további sok sikert, kívánom, hogy lankadatlan erővel folytassa tovább munkásságát és ebben a munkásságban ne hagyja magát semmitől megzavarni és eltántorítani. Adjon az Úristen önnek erőt és egészséget, hogy lapjával hathatósan tovább is támogathasson bennünket a magyar zsidóság boldogabb jövődjét előkészítő nagy munkában.

Pintér Miksa láthatólag mélyen meghatva fogadta az elnök üdvözlő szavait és a következőket válaszolta rá:

— Megindulva és hálásan köszönöm méltóságodnak hozzám intézett szives szavait, melyek annál is kedvesebbek nekem, mert sohasem igyekeztem magamat előtérbe tolni és ünnepeletetni. Méltóságod szives szavait úgy fogadom, mint egy szívélyes biztatást és támogatást munkámban. Ha a rendelkezésekre álló

idő rövidsége nem is engedte meg eddig, hogy magam elé tűzött programomat lapom keretén belül teljes egészében keresztül is vigyem, bízom az isteni kegyelemben, mely módot fog adni nekem arra, hogy életem további részében minden erőmmel, minden tehetséggemmel, minden igyekezetemmel példásan szolgálhassam szent felekezetünk ügyeit és igyekezem magyar zsidóságunkat a tradíció és a Biblia ősforrásához visszavezetni segíteni. Kérem ebben a nagy munkában méltóságod további szives jóindulatát és támogatását.

Fővárosi zsidók szövetsége. Ilyen cím alatt alakult meg a most elmúlt napokban egy új budapesti zsidó szervezet, melynek célja a fővárosi zsidóság szociális és kulturális működésének elősegítése és támogatása. A szervezőbizottság élén *Ledermann Mór* községkerületi előljáró, Budapest örökös törvényhatósági tagja áll, kinek vezetése alatt a zsidó társadalom számos kiválóságot hozott össze, hogy a nagyrahitott szervezetet megteremtsék és életrehívják. *Ledermann Mór* munkáját támogatják többek között *Holzer Sándor* főv. biz. tag, *Gutman Emil* nagykereskedő, *Klein Antal* nagykereskedő és a kereskedővilág számos kitünősége. A fővárosi zsidók szövetségét, mely nagyjelentőségű kulturális munkát óhajt kifejteni, jövő héten társasvacsora keretében fogják átadni rendeltetésének.

Meg van elégedve

azzal a teakeveréssel, amelyet jelenleg fogyaszt? Megfelel-e teljesen az ízlésének, helyesen készíti-e el a teát? Milyen hozzávalót használ?

Szeretnék ezekben a kérdésekben Önnek segítségére lenni. Személyzetünk szakszerű felvilágosítást nyújt, hiszen cégünk

Tea-Speciálüzlet

Meinl Gyula

Szemle a Zsidókórházban

F. hó 19-én érdekes gyűlést tartottak a pesti izr. hitközség gazdasági ügyosztályának tagjai a zsidókórházban, az osztály elöljárójának, *Vértes Emilnek* meghívására.

Az ügyosztály tagjai a gyűlés után megtekintették a főépületben lévő *gégészeti és szemészeti osztályt*, majd ezen épület alagsorában lévő *gazdasági raktárakat*, ahol az *ökonómikus gazdálkodás kitűnő módszereivel ismerkedtek meg*. Innen az ujonnan létesített *belgyógyászati szanatóriumi osztály*, *sebészeti osztály*, a *Röntgen és laboratórium épületeinek felszereléseit* mutatták be a főorvosok, végül a *központi fűtőház, főzőkonyha és mosóda látványosságzámba menő berendezéseit* csodálták meg az ügyosztály tagjai, kiket ezenkívül a kórházi kert, valamint az osztályokon tapasztalt *ragyogó tisztaság* kapott meg.

A tanulságos szemle befejeztével *Bánó Dezső* elöljáróhelyettes köszönetét fejezte ki az ügyosztály nevében a látottakért, elsősorban *Vértes Emil* elöljárónak, ki fáradhatatlanul szenteli idejét ennek a szent ügynek, kiváló munkatársaival: *Eppler Sándor* főtitkárral és *Bokor Izsó* ügyosztályvezetővel egyetemben.

Házasság. Fényes külsőségek között esküdött örök hűséget *Weiskopf Zsigmond* a Bethlen téri templom körzet kiváló pénzügyi elöljárójának *Klári* leánya *Róbert* Frigyes tisztviselőnek november 2-án, délután 1 órakor a Bethlen-téri templomban. Az esketési szertartást *Dr. Weiskopf Arthur*, a menyasszony nagybátyja és *Dr. Schwarcz Benjámín* rabbik végezték.

KÖRNER MIKSA szikvizgyáros, a váci társadalmi életnek egyik legbecsültebb tekintélyes vezéralakja Erev Szukosz napján meghalt.

Halála híre nagy megdöbbenést és őszinte fájdalmat váltott ki nemcsak szűkebb hazájában, hanem a fővárosban is, ahol kereskedői körökben ismerték és megbecsülték több évtizedes értékes tevékenységét.

Vácon valóságos fogalom volt, lelkes, buzgó fia volt felekezetének, hitközségében pozíciót töltött be, mindig készségesen támogatót minden nemes zsidó ügyet.

Jámbor vallásos zsidó volt az ősi tradíciókhoz meggyőződésből ragaszkodó és áldott lelkű feleségével együtt sokat tett a vallásos hagyományok ápolásáért és terjesztéséért.

A sátoros ünnepre való tekintettel csendes, de mélységes részvét mellett

temették el a váci Szentegylet által felajánlott dízsirhelyre.

Halálát 6 gyermeke 3 fiu és 3 leány gyászolja, a leányok közül a legidősebb *Haas Lajos*, a budai hitközség közismert és közbecsülésben álló előljárójának felesége.

Béke lengjen porai felett!

A „kasrusz” alkalmazottak *Hammer Dezső* főmasgiach vezetésével tisztelegtek *Eppler Sándornál*, aki a Bibliából vett gyönyörű idézettel üdvözölte az új főtitkárt. „Ábrahám magas társadalmi állásának dacára sem feledkezett meg Istenről, aki viszont nagy hálával és elismeréssel volt Ábrahám iránt”!

„Főtitkár úrról ugyanazt mondhatjuk és tudjuk, hogy csakis a meggyőződéses hit serkentette és segítette Önt emberfeletti munkájában, hitközségünk újjáépítésében.”

„Nagyságodnál megvalósult az Isteni ige: „Megáldalak, naggyá teszem nevedet és maga a megtestesült áldás lészesz!”

Eppler Sándor főtitkár meghatott szavakkal köszönte meg az üdvözlést.

Halálozás

Grosz Ármin magánzó életének 76. évében elhunyt. *Grosz Lajos* a Zsidókórház gondnoka a megboldogultban édes apját gyászolja. Temetése f. hó 2-án volt az óbudai izr. új temetőben.

KÖZGAZDASÁG

A „Hermes Biztosító”

reorganizációja serényen halad előre. Az intézet részvénytárcáját 100 százalék erejéig a *Nordstern* concern vette át, mely kiküldte egyik főtisztviselőjét a teljes újjáépítés keresztül vitelére. Az időközben végkielégítéssel elbocsátott vezérigazgató *Radó* idejéből a hitelbiztosításból származó jelentékeny veszteség az intézetet nem érinti, mert ezeket az előbbi patronusok a *Vaterländische* és a *Rhenania* a maga teljes egészében átváltalták. A vezérigazgatói állást egyelőre nem töltik be.

Schiffer Miksa neve, magát az építés szellemét és fizikáját jelenti, a maga fenségesen precíz nyugodtságával. Élete a munka és termelő iparpolitika hagyományára lesz, nemcsak a mai, de a késői nemzedék számára is, amely előtt *Schiffer Miksa* fog mindig példaként lebegni. *Schiffer Miksa* érdemei abban nyilvánulnak meg, hogy egyéni tehetségével küzdötte fel magát azzá az alkotó tekintéllyé, amellyel négy évtizedes lelkes

munkásságot hagyott maga mögött. *Schiffer Miksa* pályafutásában sem születési előny, vagy az utat már megjárt elődök keze volt az, aminek segítségével a *Schiffer* nevet, elmét, képességet, lelkiismeretességet és szeretetre méltóságot fogalommá tette.

Magyar Agrár- és Járadékbank. A Magyar Olasz bank érdekkörébe tartozik, amely az Agrárbank áruosztályának bel- és külföldi kereskedelmi vállalatát vette át. A vállalat bor és vetőmag kereskedelemmel foglalkozik. Saját tőkái részvény és tartalékokkal meghaladják az 1 millió pengőt.

A vállalat vezérigazgatója *Rózsa Lajos* a pénzvilág egyik népszerű és stílusos koncepciójú, elismert tehetsége, akinek működése a legjobb bázis a vállalat további fejlődésére, mellette Dr. *Domány Gyula* igazgatót kell, mint értékes tudású, szellemi irányítót megemlíteni.

Szerkesztői üzenet Anonymusnak.
Helyszüke miatt kérek türelmet.

KATZER E. udvari szücs szőrmebundái világhirűek

Kiváló szabás.

Celkiismeretes kiszolgálás.

Olcsó árak.

Javítást, alakítást vállalunk.

Budapes, VI., Ó-ucca 34. Nagymező-u. sarok.

Telefon: 124-83, 289-93.

**A pesti izr. hitközség rabbiná-
tusának felügyelote alatt álló**

כשר K Ó S E R כשר

SZALÁMI ÉS FÜSTÖLTHUSÁRUGYÁR R.-T.

VII., Dob-u. 10. Telefon: József 426-99.

Fiókküzlöt: VI., Eötvös-utca 4

*Lakodalmakra, avatásokra és ünnepe-
lyekre különleges felvágottak. Vidékre
naponta csomagszállítás. — Helybeli
rendeléseket házhoz szállítjuk.*

Szerkesztésért és kiadásért
Dr. Kenéz-Kurländer Ede felel

„FORUM” nyomdai műintézet
Felelős: Váradi Béla
V., Rudolf-rakpart 8.